

Roditeljska podrška slobodnim aktivnostima djece predškolske dobi

Šlibar, Lea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:109747>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial 4.0 International](#)/[Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-14**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

LEA ŠLIBAR

DIPLOMSKI RAD

**RODITELJSKA PODRŠKA SLOBODNIM
AKTIVNOSTIMA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI**

Zagreb, veljača 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(ZAGREB)

PREDMET: KINEZILOGIJA

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Lea Šlibar

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Roditeljska podrška slobodnim aktivnostima
djece predškolske dobi

MENTOR: Doc. dr. sc. Marijana Hraski

Zagreb, veljača 2020.

Sadržaj

Sažetak	2
Summary	3
1. UVOD	4
2. VAŽNOST TJELESNE AKTIVNOSTI	4
3. SLOBODNE AKTIVNOSTI.....	6
4. RODITELJSTVO.....	9
5. SLOBODNO VRIJEME	14
6. DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA	15
7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	16
8. REZULTATI I RASPRAVA ISTRAŽIVANJA	17
9. ZAKLJUČAK	25
LITERATURA.....	27
PRILOZI.....	29
IZJAVA O AUTORSTVU RADA.....	33

Sažetak

Vrtić sam ili u suradnji s nekom odgojno obrazovnom ustanovom predstavlja i nudi razne slobodne aktivnosti djeci i roditeljima. Kvalitetno organizirano slobodno vrijeme pomaže ne samo u razvijanju dodatnih kompetencija kod djece, već i u poboljšanju njihovog ponašanja i uspjeha. Cilj ovog rada je ustanoviti pružaju li roditelji podršku slobodnim aktivnostima djece, smatraju da li je slobodna aktivnost u konačnici važna ili ne. Anketno istraživanje je provedeno u dječjem vrtiću „Vedri dani“ u Zagrebu, u srednjoj i starijoj vrtićkoj skupini, u trajanju od tri tjedna. Sudjelovali su roditelji (oba i/ili jedan) od 47-ero djece. U radu se pobliže objašnjava značaj fizičke aktivnosti, slobodnih aktivnosti, pojam roditeljstva te potreba i doprinos slobodnog vremena. Ispitani roditelji više se oslanjaju na različite odgojno obrazovne ustanove kada je u pitanju organiziranje slobodnih aktivnosti njihove djece (50%). Od 47 ispitanih roditelja, samo dva roditelja smatraju da slobodna aktivnost nije važna. Rezultati istraživanja potvrdili su pretpostavku da su roditelji bez obzira na stupanj obrazovanja i ekonomski status potpora djeci prilikom odabira i uključivanja u slobodne aktivnosti.

Ključne riječi: slobodne aktivnosti, roditelj, podrška, istraživanje

Summary

The kindergarten alone or in cooperation with an extracurricular organization represents and offers various leisure activities for children and parents. Quality organized leisure helps not only to develop additional competencies in children, but also to improve behavior and success. The aim of this master's thesis is to determine whether parents support children's leisure activities, whether they consider ultimately leisure activity important or not. The survey was demonstrated in the "Vedri Dani" kindergarten in Zagreb, for a period of three weeks. The parents (both and / or one) of the 47 children participated. The paper explains in greater detail the importance of physical activity, leisure activities, the notion of parenting, and the need and contribution of leisure. Surveyed parents are more reliant on different educational institutions when it comes to organizing their children's leisure activities (50%). Of the 47 surveyed, only two parents thought leisure activity was not important. The results of the study confirmed the assumption that parents, regardless of their level of education and economic status, are child support when choosing and engaging in leisure activities.

Keywords: *leisure activities, parent, support, research*

1. UVOD

Roditelji su u razvoju većine djece najvažnije osobe. Slobodne aktivnosti pomažu da djeca razviju nova znanja i vještine kroz socijalizaciju s drugom djecom. Za razliku od osnovne i srednje škole, djeca predškolske dobi imaju više slobodnog vremena kako bi se bavila slobodnim aktivnostima. One imaju funkciju zabave, razvijanja osobnosti i kreativnosti, podrazumijevaju stvaranje i osiguravanje učinkovitih mogućnosti za ostvarenje željenog cilja.

Prije samog uključivanja djeteta u aktivnosti, roditelji trebaju razmisliti o tome koliko je u redu da dijete boravi izvan kuće a da pri tome ne bude pod stresom i da postoji slobodan prostor i vrijeme za provođenje s obitelji. Kada bi se dijete trebalo uključiti u dodatne aktivnosti, prvenstveno ovisi o djetetovim mogućnostima održavanja pažnje i iskazanom interesu. Djetetove godine ne trebaju biti presudne. Cilj ovog rada je ustanoviti u kojoj mjeri roditelji pružaju podršku slobodnim aktivnostima djece. Roditelji su odabrani iz razloga jer upravo oni odgajaju, poučavaju i potiču djecu. U radu se pobliže objašnjava značaj fizičke aktivnosti, slobodnih aktivnosti, roditeljstva te slobodnog vremena. Naposljetku, pokazana je metodologija istraživanja kao i rezultati istog.

2. VAŽNOST TJELESNE AKTIVNOSTI

Tjelesna aktivnost postala je u današnje vrijeme neophodna i za odrasle i za djecu. Danas se čini da djeca svoje slobodno vrijeme provode pred ekranima, sami ili u društvu. Aktivan način života tijekom djetinjstva poboljšava tjelesno zdravlje i kognitivne funkcije (Baureis i Wagenmann, 2015). Djeca raspolažu ogromnom energijom predviđenom za kretanje. Tjelesna aktivnost poboljšava rad mozga i kogniciju. Pokretom (hodanjem, skakanjem, trčanjem, penjanjem itd.) razvija se većina važnih struktura mozga, povezuju se funkcije pojedinih dijelova mozga, stvaraju se novi nervni putevi, razvijaju osnovne biološke funkcije. (Baureis i Wagenmann, 2015). Naš se mozak tijekom evolucije neprestano razvijao. On je središte usklađivanja živčane aktivnosti. Mozak prima informacije iz osjetnih organa, obrađuje ih i šalje upute izvršnim organima. Također je i sjedište inteligencije i pamćenja. Djetetu je bitno osigurati što više osjetilnih poticaja i podržavati njegovo kretanje.

Kada govorimo o utjecaju tjelesnog vježbanja u užem smislu moramo spomenuti brojne unutrašnje i vanjske čimbenike. Unutrašnji-subjektivni čimbenici proizlaze iz značajki sudionika u procesu tjelesnog vježbanja, a vanjski-objektivni ovise o okruženju u kojem se vježba. Zato tjelesno vježbanje ne utječe jednako na sve sudionike te jedna te ista vježba u istim situacijama različito utječe na pojedinca (Findak, 1999). Stručnjak mora biti dobro upoznat s razvojnim značajkama osoba s kojima radi i mora uvažavati realne uvjete u kojima se tjelesno vježbanje provodi. Što je promatranje stručnjaka potpunije takva će biti i slika o pojedincu. Proučavanje rasta i razvoja posebno je važno kod djece i mladih. Na temelju razvojnih obilježja može se govoriti o značajkama određenih razvojnih doba pa podjela može glasiti:

1. Rano djetinjstvo – od rođenja do 3. godine
 - a) Od rođenja do 10. mjeseca – faze dojenja
 - b) Od 10. do 15. mjeseca – faza puzanja i početnog hodanja
 - c) Od 15. do 24. mjeseca – srednje doba ranog djetinjstva
 - d) Od 2. do 3. godine – starije doba ranog djetinjstva

2. Predškolsko doba – od 3. do 6. ili 7. godine
 - a) Od 3. do 4. godine – mlađe predškolsko doba
 - b) Od 4. do 5. godine – srednje predškolsko doba
 - c) Od 5. do 6. ili 7. godine – starije predškolsko doba

3. Školsko doba – od 6. ili 7. godine do 18. ili 19. godine
 - a) Od 6. ili 7. godine do 10. ili 11. godine – mlađe školsko doba
 - b) Od 10. ili 11. godine do 14. ili 15. godine – srednje školsko doba
 - c) Od 14. ili 15. godine do 18. ili 19. godine – starije školsko doba (Findak, 1999).

Također postoji podjela s obzirom na izmjenu faze ubrzanog i faze usporenog rasta (razlike između dječaka i djevojčica). Razlikujemo faze:

1. Od rođenja do 6. godine	I. faza ubrzanog rasta
2. Od 6. godine do 10. godine djevojčice	I. faza usporenog rasta
Od 6. godine do 11. godine – dječaci	
3. Od 10. godine do 14/15. godine – djevojčice	II. faza ubrzanog rasta
Od 11. godine do 17. godine – dječaci	

4. Od 14/15. godine do 20. godine – djevojčice
Od 17. godine do 25. godine – dječaci (Findak, 1999).

II. faza usporenog rasta

„Upravo dobro poznavanje razvojnih značajki sudionika procesa tjelesnog vježbanja, nastavnog procesa i odgojno-obrazovnih procesa, te njihovo uvažavanje u radu jedan je od temeljnih uvjeta za provođenje individualnog rada u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi“ (Findak, 1999).

Čovjek je biološko i društveno biće. Radi uspostavljanja ravnoteže u promijenjenim uvjetima života i rada, unapređenja zdravlja, stvaralačkih i radnih sposobnosti ljudi, tjelesna i zdravstvena kultura, zbog svojih vrijednosti, u sklopu odgojno-obrazovnih ustanova, zauzima važno mjesto i ulogu. Biološke vrijednosti tjelesne i zdravstvene kulture upućuju na održavanje ravnoteže između pojedinih organa i organizma, te organizma i okoline. Zdravstvena vrijednost ukazuje na utjecaj tjelesnog vježbanja (unapređenje i očuvanje zdravlja, skladan razvoj antropoloških značajki). Ekonomske vrijednosti očituju se u mogućnosti utjecaja na povećanje ljudskih sposobnosti, odnosno povećanje njegove sposobnosti za rad. Kulturne vrijednosti daju djeci/učenicima potrebne informacije o očuvanju i unapređenju zdravlja pojedinca i okoline. Pedagoške vrijednosti tjelesne i zdravstvene kulture ogledaju se u mogućem utjecaju na razvoj osobina, sam odgoj, socijalizaciju (Findak, 1999).

Mjesto i uloga tjelesne i zdravstvene kulture u odgojno-obrazovnim ustanovama (ali i izvan njih) postala je neizostavna. Ima veliko značenje u pripremi i osposobljavanju djece i mladih za život. „Za cilj ima podmirivanje biopsihosocijalnih motiva za kretanjem kao izrazom zadovoljenja određenih čovjekovih potreba kojima se povećavaju adaptivne i stvaralačke sposobnosti u suvremenim uvjetima života i rada“ (Findak, 1999).

3. SLOBODNE AKTIVNOSTI

Slobodne aktivnosti strukturiraju djetetovo slobodno vrijeme i kao takve prije svega trebaju djetetu biti zabavne, zanimljive te pružati mu mogućnost za razvoj osobnih potencijala. Te su aktivnosti samo potkrepljujuće i njihovo je obavljanje samo po sebi nagrada (Bačkonja, 2018). Svaka odgojna sredina (vrtić) razvija prema interesima i mogućnostima djece raznovrsne slobodne aktivnosti kojima dopunjuje i podiže kvalitetu svog odgojnoga rada.

Svrha i zadatak takvih aktivnosti su da život djece učine ljepšim, raznovrsnijim, korisnijim, zanimljivijim i ugodnijim. Smisao se nalazi u omogućavanju i stvaranju uvjeta da se što više djece uključi u raznolike organizacijske oblike u kojima će pronaći smisao i zadovoljstvo te shvatiti vlastite potrebe (Mladinov, 2019). Vrijeme koje provodi baveći se aktivnostima drugačijima od onih u vrtiću pomaže mu u stvaranju novih prijateljstava i iskustava, u otkrivanju i prihvaćanju vlastitih jakih strana i ograničenja, zbog kojih može u nekim aktivnostima biti manje uspješno. Broj i vrsta aktivnosti ovise o interesima i dobi djeteta. Nekoj je djeci dovoljna jedna aktivnost, dok druga žele isprobati više aktivnosti i sve im je novo i zabavno. Zbog toga je potrebno pratiti djetetov ritam i interes (Bačkonja, 2018). Tijekom godine zna doći do pada motivacije pa dijete želi odustati od odabrane aktivnosti. Roditelji trebaju razgovarati o mogućim uzrocima za odustajanjem; često je dovoljno napraviti kratku pauzu (npr. tjedan dana) koja će omogućiti djetetu odmor. U slučaju da je razlog djetetov osjećaj neuspjeha u odnosu na svoje vršnjake, nužno je razgovarati o očekivanjima koje imaju roditelji i očekivanjima koje dijete ima od samoga sebe i usmjeriti ga da prati vlastito napredovanje i dobro se osjeća zbog uloženog truda (Mladinov, 2019). Naravno da svaki roditelj za svoje dijete želi sve najbolje. Ipak, bitno je ga usmjeriti na ono za što ima sklonosti i sposobnosti, za što je razvojno zrelo i sposobno, a ne temeljiti izbor isključivo na roditeljskim očekivanjima i pritisku okoline (ponekad i obitelji) (Plazonić Fabijan, 2007).

Svaka nova pedagoška godina sa sobom donosi i promjene vezane za nove potencijalne opcije pa se veliki broj roditelja nalazi u poziciji konstantnog razmišljanja i muči se s pitanjima što činiti i kako organizirati slobodno vrijeme djeteta, te kako odabrati najbolju aktivnost za njega. Poznato je da su broj i raznolikost raspoloživih slobodnih aktivnosti velike i mijenjaju se iz dana u dan. Od raznih plesova, sportova, škola, radionica, stranih jezika... Kako bi saznali što točno dijete privlači i zanima, treba na početku ispitati njegove interese, otkriti čime se želi baviti. Zatim ustanoviti količinu slobodnog vremena tijekom pojedinih dana, dogovoriti sadržaje te ih ukomponirati u režim života obitelji. Prije donošenja konačne odluke korisno je organizirati zajednički odlazak u neku od grupa kako bi dijete steklo dojam o odabranoj aktivnosti (Glavaš, 2011). Dijete treba potaknuti da bude aktivni sudionik u svim fazama, od odabira do organizacije i rasporeda. Zadatak roditelja je da stalno, na nenametljiv način, potiču djecu na korištenje pozitivnih i korisnih aktivnosti slobodnog vremena.

Aktivnosti kojima se djeca bave u slobodno vrijeme mogu se podijeliti u tri osnovne skupine aktivnosti: za odmor, rekreaciju i razvoj ličnosti:

1. Aktivnosti za odmor služe odmaranju, bez posebnoga i napornijega fizičkog ili psihičkog angažmana u domu, na javnom mjestu ili u prirodi. Većinom su individualnog karaktera. Odmor je proces obnavljanja i osvježavanja istrošene fizičke i psihičke energije te uspostavljanja novih snaga koje su čovjeku potrebne za život i rad.
2. Aktivnosti za rekreaciju čine različiti oblici rekreacije u najširem smislu te riječi, sa zadatkom aktivnoga odmora, zdrave razonode ili zabave (šetnja, izleti, novi hobi ...).
3. Aktivnosti za razvoj ličnosti čine aktivnosti koje su namijenjene razvoju ličnosti putem različitih područja ljudske djelatnosti (obrazovne, društvene, kulturne ...) (Rosić, 2005).

Preporuke mnogih stručnjaka usmjerene su na tečajeve stranih jezika, informatike, sportske i umjetničke aktivnosti.

- Tečajevi stranih jezika, matematike, informatike:

One pozitivno utječu na razvoj mišljenja, pamćenja, sposobnost logičkog zaključivanja. Ovdje bi najpoželjnije bilo uključiti djecu koja imaju bogatiji rječnik od svojih vršnjaka, koja lako i točno opažaju, koja vole istraživanja i eksperimentiranja, koja su znatiželjna.

- Umjetničke aktivnosti (likovne, glazbene i plesne grupe):

Utječu na razvijanje vizualne kulture, stvaranje dobrog ozračja za slobodno istraživanje i poticanje individualnosti. Razvijaju osjećaj za lijepo i obogaćuju emocije, razvijaju kreativnost i produktivnost, stvaralačke sposobnosti, potiču maštu, likovno, glazbeno i plesno izražavanje, potiču na istraživanje okoline. Usmjerene su na djecu s afinitetom za umjetničko stvaranje i izražavanje.

- Sportske aktivnosti:

Utječu na razvijanje motorike i fizičkih sposobnosti, stjecanje povjerenja u vlastite sposobnosti i na stvaranje pozitivne slike o sebi, stvaranje prijateljstava, samostalnosti i samopouzdanja, sportskom ponašanju („fair play-ju“) koje usmjerava na poštovanje drugih i pravila, i zdravom životu. Djeca u ekipnim sportovima sudjeluju u zajedničkom ostvarivanju ciljeva, a u individualnim sportovima grade odnos prema sebi samima. Ovdje je bitno i učenje o nošenju s porazima i pobjedama kao važnoj stavci sportskoga i svakodnevnoga života. Poželjno je uključiti djecu koja imaju dobro razvijenu motoriku, koordinaciju, spretnost i agilnost (Glavaš, 2011).

4. RODITELJSTVO

„Roditeljstvo je važna i zahtjevna životna uloga koja mnogim roditeljima predstavlja izazov čiji je ishod unaprijed neizvjestan“ (Ljubetić, 2007). Mnogi smatraju da je uloga majke i oca, uloga roditelja još i „životna uloga“ koja traje čitavi život, koja uzrokuje velike promjene u životu pojedinca. Roditeljstvo je smješteno u određenom vremenu i prostoru i pod utjecajem je povijesnih događaja, demografskih promjena, kulturnih vrijednosti i normi, obiteljskog razvoja i ustroja, promjena u socijalnoj organizaciji i strukturi. Usko je povezano s kulturnim shvaćanjima i uvjerenjima o djetinjstvu i stvarnosti u kojoj roditeljstvo egzistira. Kako zadaće i ciljevi roditeljstva mogu varirati ovisno o određenom socijalnom kontekstu i povijesnom trenutku, tako se i očekivanja od roditeljstva mijenjaju s obzirom na društvene promjene (Ljubetić, 2007). Kvalitete i sposobnosti roditelja za obnašanje roditeljske uloge nisu urođene već se trajno stječu i unapređuju kroz sam proces roditeljstva. Partneri su prije rođenja prvog djeteta, usmjereni jedno na drugo, socijalno i emocionalno se odvajaju od svojih roditelja te planiraju zajednički život s djetetom. Rođenje djeteta je istovremeno i sretan i stresan događaj jer zahtjeva prilagođavanje obaju partnera. Kako dijete odrasta, partneri imaju mogućnost ponovno se više okrenuti jedan drugome i svojoj profesionalnoj karijeri. To je i vrijeme kad se od roditelja očekuje veća uključenost u život svojeg djeteta kroz sudjelovanje u njegovim vrtićkim (školskim) i izvanvrtićkim (izvanškolskim) aktivnostima (Ljubetić, 2007). Roditelji uče biti tolerantni, fleksibilni i dosljedni u svojem odgoju. Djecu shvaćaju kao samostalne osobe s vlastitim interesima i željama koje se ponekad suprotstavljaju roditeljskim. Sposobnost roditelja da se prilagode roditeljskoj ulozi i da održe ili unaprijede kvalitetu bračnog odnosa varira.

Razlike u roditeljskim stilovima očigledno su i pod utjecajem niza čimbenika vezanih za roditelje i djecu i onih vezanih za uži i širi socijalni, kulturni i religijski kontekst u kojem obitelj funkcionira. Odgoj djeteta podrazumijeva toplinu, razumijevanje, ljubav, podršku i ohrabrenje koju roditelj pruža djetetu, te kontrolu koju čine roditeljska očekivanja, zahtjevi i nadzor. Kontrola se može protezati od potpune kontrole do zanemarivanja djeteta. Obzirom na te dvije dimenzije odgoja, postoje različiti odgojni stilovi od kojih svaki na drugačiji način utječe na razvoj djetetove ličnosti. Postoje četiri tipa roditeljskog stila odgoja: autoritarni, autoritativni, permisivan i indiferentan. Rezultat određenog stila odgoja jest ponašanje djeteta (Ljubetić, 2007).

„Kompetentnim roditeljem smatra se onaj pojedinac koji sebe doživljava kao osobu koja ima kontrolu nad svojim roditeljstvom i odnosu s djetetom te se dobro osjeća u toj ulozi“ (Ljubetić, 2012). Takav roditelj treba posjedovati i/ili stjecati sposobnosti i kvalitete razumijevanja, slušanja i prihvaćanja (djeteta i partnera), uključivanja, djelovanja, uvažavanja, poticanja i tome slično; osigurati uvjete za uspješno prepoznavanje i zadovoljavanje tjelesnih, emocionalnih, psihičkih, duhovnih i drugih potreba svakog člana obitelji (Ljubetić, 2007). Kompetentan roditelj predškolskog djeteta mora biti višestruko senzibiliziran, informiran i educiran. Mora poznavati obilježja i zakonitosti dječjeg razvoja, punu pozornost pridavati potrebama i sposobnostima svojega djeteta, i znati načine njihova zadovoljavanja i poticanja (Ljubetić, 2007). Stoga je bitno osigurati društvenu podršku u obliku seminara, radionica, programa koji će kontinuirano promicati roditeljsku ulogu, pružati informacije i stručnu potporu roditeljima, omogućavati edukacije i osiguravati mogućnost stjecanja specifičnih roditeljskih znanja i vještina (Ljubetić, 2012). Prilikom samoprocjenjivanja roditeljske kompetentnosti roditelj uspoređuje željeno i stvarno roditeljstvo, postignuća i ponašanja. I roditelj bi trebao biti refleksivni praktičar u svom roditeljstvu. Uloga refleksivnog praktičara je nastojanje da osvijesti svoju praksu, svoj način razmišljanja, djelovanja, postupanja prema djeci te korigirati ih kroz refleksiju (Ljubetić, 2007). Nužno osposobiti roditelje za djelotvornu i trajnu samoprocjenu koja postaje pokretač procesa usmjerenog ka kvaliteti, a to je proces koji traje, ne završava i stalno podiže razinu pedagoške kompetentnosti roditelja (Ljubetić, 2007).

Djetinjstvo se danas smatra najznačajnijim razdobljem u životu pojedinca, jer je tada njegov fizički, emocionalni i kognitivni razvoj najintenzivniji. Djecu se shvaća kao aktivne, znatiželjne, inteligente i kompetentne osobe vrijednih poštovanja sa svojim pravima i potrebama koje odrasli moraju prepoznavati, uvažavati, razumjeti, primjereno i pravodobno odgovarati (Ljubetić, 2012). Kvaliteta obiteljskog okruženja važnija je za intelektualni i socijalni razvoj djece nego roditeljsko zanimanje, obrazovanje ili primanja.

Odrasli, u prvom redu roditelji, trebaju pružiti djeci podršku u učenju putem stvaranja pogodne okoline, ponude različitog materijala i izvora učenja te verbalnim i neverbalnim porukama koje odrasli upućuju djeci u situacijama istraživanja i učenja. Dijete se kroz igru afirmira, vlastitom aktivnošću stječe nove spoznaje o sebi i ljudima općenito. Promatranjem će roditelj uočiti različite smjerove u kojima se igra razvija. Djeca rane i predškolske dobi imaju snažnu potrebu i znatiželju za istraživanjem što razvijaju u bogatom okruženju, uz potporu obitelji i zajednice. Kreativan roditelj svoja djelovanja prilagođava potrebama i senzibilitetu

pojednog djeteta. On bira ponašanje i pristup koji će na optimalan način odgovoriti djetetovim trenutnim potrebama te razvija, odnosno, oslobađa kreativnost u djetetu.

Postoje tri tipa potpore. Prvi tip roditeljske potpore je emocionalna podrška (pomoć djetetu u stresu), pružanje informacija (davanje savjeta) te konkretna pomoć (materijalna i financijska podrška, prijevoz i sl.). Drugi tip očituje se kroz sudjelovanje roditelja u dječjoj aktivnosti uz socijalno učenje i operantno uvjetovanje. Roditelj svojim ponašanjem u aktivnosti pruža model djetetu. Pri uvjetovanju, roditelj na različite načine potkrepljuje dječje ponašanje tijekom aktivnosti. Treći oblik sudjelovanja su roditeljska očekivanja dječjeg postignuća u određenoj aktivnosti. Ona su prihvatljiva tek kada su u skladu s djetetovim realnim mogućnostima, a ako su preniska ili previsoka tada su štetna za dijete (Bosnar i Turkalj, 2011).

Velika briga posvećuje se i kognitivno-motivacijskom razvoju, što se postiže organiziranjem poticajne fizičke okoline za učenje. Tijekom predškolskog razdoblja (3 - 6 godina) dobro roditeljstvo razvija djetetove socijalne vještine: izražavanje prijateljstva i suradnje, snalažljivost u okolini i motivaciju za postizanje rezultata. Djeca te dobi uspostavljaju neovisnost i inicijativu, roditelji mudrim nadzorom i usklađivanjem djetetovih zahtjeva i mogućnosti postavljaju čvrste i jasne granice djetetova ponašanja kako bi mu omogućili uspjeh u onome što poduzima (Čudina-Obradović i Obradović 2006). Kritika, ruganje i omalovažavanje su opasni jer tada dijete izgrađuje samopouzdanje i osjećaj vlastite kompetencije.

Nasljeđe i okolina donekle su međusobno povezani pa je teško odrediti što točno utječe na razvoj i osobine djeteta. Prema autorima Phillips, Brooks-Gunn, Duncan, Klebanov i Crane (1998) kako su objasnili u studiji pod nazivom Family Background, Parenting Practices, and the Black-White Test Score Gap, djetetovo naslijeđe i obiteljska okolina mogu biti povezani na tri različita načina: pasivno, aktivno i reaktivno.

1. Pasivna povezanost odnosi se na pasivno prenošenje roditeljskih gena. Moguće je da roditeljski geni utječu na naslijeđe djeteta, ali i na njegovu okolinu, npr. razvoj glazbene darovitosti. Glazbeno daroviti roditelji mogu prenijeti te gene na djecu, istodobno stvarajući bogato glazbeno okruženje.
2. Aktivna povezanost omogućuje da djetetovi geni utječu na dijete tako da izabire i aktivno traži aspekte i svojstva okoline za koje je najviše osjetljivo. Takvo je dijete pojačano osjetljivo za zvučna svojstva okoline te će odabrati poticajnu okolinu.

3. Reaktivna povezanost odnosi se na interakciju genetičkog nasljeđa i djetetove okoline, a očituje se kao pojava da će okolina drugačije reagirati na pojednice različitih naslijeđenih osobina i osjetljivosti. Ako roditelji primijete djetetovu nadarenost za glazbu, mogu je ili njegovati ili ne uočiti ili zanemariti (Čudina-Obradović i Obradović 2006).

Obitelj će biti zdrava i poticajna okolina za dijete ukoliko tijekom njegovog razvoja (i adolescencije) postoji jedan roditelj ili jedan stalan skrbnik koja stvara čvrstu vezu s djetetom, pruža mu potporu i pažnju tijekom cijelog djetinjstva, sve do njegove potpune samostalnosti. Povezana je sa širom obitelji, vrtićem, školom, širom zajednicom i radnim mjestom, neke i sa religijskom ustanovom, a tom povezanosti dijete stječe vrijednosti, osjećaj životnog smisla, radne navike i shvaća važnost učenja, rada, zarađivanja i novca (Čudina-Obradović i Obradović 2006). Važno je i organiziranje zajedničkih aktivnosti poput obroka, slobodnog vremena, izleta, zimovanja i/ili ljetovanja. U ranoj i predškolskoj dobi, zdrava i poticajna obitelj nudi djetetu trajnu, stalnu i strukturiranu okolinu, koja će istodobno biti poticajna za dijete, nuditi razna iskustva, a roditelji će objašnjavati nove doživljaje i razvijati djetetovo razumijevanje vanjskih događaja i razumijevanja tuđeg doživljaja tih događaja (Čudina-Obradović i Obradović 2006).

Motivacijski razvoj pojedinca obuhvaća želju za učenjem, samoregulaciju i razvoj unutarnje motivacije, a roditeljski odgoj i postupci utječu na sva tri aspekta motiviranog, autonomnog i kvalitetnog učenja (Čudina-Obradović i Obradović 2006). Predškolska djeca nisu dovoljno kognitivno razvijena kako bi mogla prepoznavati svoje mogućnosti uspjeha, svoja ograničenja, ne shvaćaju odnos između napora i sposobnosti. Njihovo samopouzdanje je veliko, slika o vlastitim mogućnostima i sposobnostima je pozitivna, osjećaj postizanja uspjeha je veoma snažan. Čim razviju jasan pojam o sebi ranjivi su na kritiku i pokudu te su skloni osjećaju bespomoćnosti i gubitku motivacije.

Često roditelji imaju određena očekivanja, kojih mogu biti svjesni ili ne. Vrlo često roditelji, bake i djedovi, prenose želje koje predstavljaju njihove neostvarene ambicije. U situacijama kada dijete osjeća (shvaća) kako ne može ispuniti ta očekivanja javlja se strah, nelagoda, polagani gubitak samopouzdanja, a talente koje posjeduju stavljaju u drugi plan. Iz pozicije pobjednika dolaze do pozicije gubitnika jer smatraju da su podbacili i/ili razočarali prvenstveno roditelje ali i druge osobe blisko povezane za aktivnost. Na kraju postaju frustrirani i bezvoljni. Svaki roditelj želi najbolje za svoju djecu. No kada postanu svjesni da razvoj njihovog djeteta ne odgovara njihovim očekivanjima, postaju zabrinuti za njegovu budućnost (Baureis i Wagenmann, 2015).

No kako bi izbjegli vršenje nepotrebnog pritiska na dijete potrebno je postaviti sebi nekoliko pitanja. „Koja očekivanja imamo prema svome djetetu? Što su od tih očekivanja naše skrivene želje? Kako moje dijete voli provoditi slobodne vrijeme?“ (Baureis i Wagenmann, 2015). Čak i ako roditelj ne shvaća interese svog djeteta ne smije ih zatirati u korijenu, već ih poticati. „Ciljano poticanje realnog talenta djetetu će biti zabavno i povećat će njegovo vlastito zanimanje“ (Baureis i Wagenmann, 2015). Treba graditi samopouzdanje djeteta. Ako njegove želje za nečim budu zadovoljene, bit će zadovoljan postignutim te će se truditi postići još veći uspjeh. Kako saznati što ga zanima? Pustiti ga da se igra; sam, s prijateljima, kod kuće, van kuće ... i promatrati dijete u čemu uživa, čuti njegove interese, komunicirati.

Postoje djeca koja imaju previše obaveza koje trebaju obaviti u premalo vremena. Teško je reći je li to zbog roditelja koji od djece zahtijevaju previše ili je to zbog djece koja, želeći biti ukorak sa svojim prijateljima, imaju previše aktivnosti poslije vrtića/škole. Organizirane slobodne aktivnosti sadrže mnogo toga što je dobro: potiču dječji socijalni razvoj, omogućuju djeci prostor za vježbu i stjecanje novih vještina, djeci su u većini slučajeva zabavne (Kralj, 2012). Participacija u različitim aktivnostima djetetu omogućuje razvijanje osobnog sustava vrijednosti, kritičnog mišljenja, razvoja tolerancije i humanih etičkih vrijednosti. One potiču dječji socijalni razvoj, omogućuju djeci prostor za vježbu i stjecanje novih vještina. Natrpan raspored dovodi do stresa roditelja koji su u stalnoj žurbi vodeći/prevozeći djecu s jedne aktivnosti na drugu i stresa djece koja u nekom trenutku pokažu znakove tzv. „burn out“ sindroma, kojeg se može pronaći prvenstveno kod odraslih. Roditelji se često susreću s brojnim ponudama slobodnih aktivnosti, ne znaju koliko toga je zapravo dovoljno i kada se zaustaviti (Kralj, 2012). Pitaju se koliko toga je poticajno, a koliko će djetetu predstavljati teret. Ključ je u ravnomjernosti i ravnoteži između organiziranih i neorganiziranih aktivnosti, u balansu između života u obitelji i van obitelji. Broj organiziranih slobodnih aktivnosti ovisi o dobi djeteta, njegovim talentima, ali i emocionalnoj, fizičkoj i intelektualnoj zrelosti, uspjehu u školi, željama i obiteljskim prilikama (Kralj, 2012). Važno je imati na umu da se između toliko zahtjeva za najboljom edukacijom, bavljenjem sportom i savladavanjem raznih vještina, negdje ne izgubi osnovni zahtjev djetinjstva – obiteljski život. Danas su roditelji skloni napuniti raspored svoje djece toliko da im gotovo ne ostaje prostor za igru s roditeljima, braćom i sestrama ili vršnjacima. Stanley Greenspan, profesor pedijatrijske psihijatrije na George Washington University School, navodi pet osnovnih pravila u planiranju satnice vašeg školskog djeteta:

- uvijek stavite obitelj prije svega

- omogućite djetetu puno slobodne interakcije s prijateljima
- slobodne aktivnosti planirajte u preostalo vrijeme (nakon što zadovoljite prva dva zahtjeva)
- omogućite djetetu izbor slobodnih aktivnosti
- imajte barem jedan zajednički (obiteljski) obrok dnevno (Kralj, 2012).

Previše aktivnosti u dječjem životu nužno utječe i na obiteljski život. Raštrkani po raznim aktivnostima, članovi obitelji rijetko se vide, vrlo su rijetki zajednički obroci, automobili postaju mjesta druženja i gubi se vrijeme za obiteljsku povezanost. I vikendi se polako gube – natjecanja, posebne pripreme samo povećavaju osjećaj roditeljskog stresa (Kralj, 2012).

5. SLOBODNO VRIJEME

Slobodno vrijeme obitelji je vrijeme u kojem članovi obitelji zajedno sudjeluju u odabranim slobodnim aktivnostima te tako razvijaju međusobno povjerenje i bliske odnose, čime doprinose stvaranju obiteljske kohezivnosti odnosno emocionalnoj povezanosti i osjećaju bliskosti koje članovi imaju jedni prema drugima (Berc i Kokorić, 2012). Raspored ne smije biti prenatrpan, ne smije se izgubiti mir, opuštenost, mogućnost za igranjem, u kojem dijete procesuirao ono što mu se dogodilo tijekom dana. I djeca i odrasli trebaju vremena za sebe. „Živjeti znači imati vremena jedni za druge, pokazati zanimanje za ono što je djetetu potrebno te ostaviti djetetu prostora za osobni razvoj“ (Baureis i Wagenmann, 2015). To je vrijeme usmjereno na opuštanje, kvalitetno provođenje vremena, organizirano i ciljano provođenje zajedničkih aktivnosti, najčešće u svrhu unapređenja međusobnih odnosa unutar i između članova obitelji. Obiteljska kohezivnost može se njegovati kroz različite načine i aktivnosti i rituale. U obiteljima s niskom kohezivnosti, češće postoji rastuće nezadovoljstvo i frustracije pojedinih članova obitelji, pojačana razdražljivost, učestale prepirke i sukobi između partnera i/ili djece (Berc i Kokorić, 2012).

Kvalitetno provođenje slobodnog vremena obitelji potiče otvorenu komunikaciju i suradnju između članova te da smanjuje mogućnost za održavanje trajnih konflikata koji nerijetko vode u krizu odnosa ili pak cijepanje obitelji. Također doprinosi većem zadovoljstvu obiteljskim životom te većoj razini obiteljske kohezije i prilagodljivosti, što se smatra primarnom dimenzijom zdravog obiteljskog funkcioniranja.

Ima pozitivne učinke na partnerske odnose (Berc i Kokorić, 2012). Sudjelovanja roditelja i proširene obitelji u obiteljskim događanjima ili slobodnim (rekreacijskim) aktivnostima, povoljno djeluju na zdravi razvoj djece koja na taj način usvajaju vrijednosti, razvijaju društvene vještine i emocionalnu inteligenciju. Djeci predškolske dobi važno je pružiti zdravu, poticajnu sredinu kroz kvalitetne sadržaje slobodnog vremena obitelji (Berc i Kokorić, 2012). Uključenost očeva i majki u igru i aktivno bavljenje s djecom povoljno djeluje na njihov kasniji razvoj, unapređuje njihove kognitivne i socijalne vještine, te značajno smanjuje probleme u ponašanju. Stoga je važno i nužno raditi na edukaciji roditelja o važnosti slobodnog vremena u obitelji.

6. DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA

Autrice Bosnar i Turkalj (2011) istraživanjem su htjele provjeriti hipotezu o razlici roditeljske potpore u ekipnom (košarka i nogomet) i individualnom sportu (taekwondo). Uzorak ispitanika čine očevi i majke dječaka u dobi od 7 do 14 godina koji redovito treniraju najmanje godinu dana košarku, nogomet i taekwondo. Najveći rezultat na skali su postigli roditelji djece iz košarke, zatim iz taekwondoa, a najmanji rezultat su pokazali roditelji djece nogometaša pa se hipoteza o većoj potpori djeci u individualnom sportu se mora odbaciti. Mogući razlog ranga podrške u tri sporta mogla bi biti činjenica da iako je taekwondo individualni sport on se trenira u grupama.

Autori Sedlar i Boneta proveli su 2012. godine istraživanje u Varaždinu koje je pokazalo da posao roditelja utječe na njihovo slobodno vrijeme, a godišnji odmori su sve kraći. Svi roditelji slažu se da je boravak djeteta u prirodi iznimno važan i koristan. Vožnja biciklom je navedena kao najčešća zajednička aktivnost, a majke navode i koturaljkanje. Roditelji sudjeluju u organizaciji slobodnog vremena svoje djece, a djeca sudjeluju i u samoiniciranim igrama ispred svojih domova. Osim sportova poput plesa, ritmike, plivanja i sl. neka djeca su uključena i u kućanske poslove.

Istraživanje autora Ivekovića (2017) na području Virovitičko – podravske županije usmjereno je na utvrđivanje stavova roditelja i odgajatelja prema igri i tjelesnoj aktivnosti djece predškolske dobi. Odgajatelji su manje skloni poticati dijete da radi rizične stvari, ali imaju više povjerenja u djetetove tjelesne i motoričke sposobnosti nego što to imaju roditelji te su u odnosu na roditelje svjesniji da provođenje različitih aktivnosti na različitim podlogama pozitivno utječe na razvoj koordinacije kod djeteta predškolske dobi.

7. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja bio je ispitati u kojoj mjeri roditelji potiču, pružaju podršku djeci prilikom izbora slobodnih aktivnosti. Pretpostavka (hipoteza) jest da smatraju da je slobodna aktivnost važna. Istraživanje je provedeno u dječjem vrtiću „Vedri dani“ u Zagrebu, u srednjoj i starijoj vrtićkoj skupini, u trajanju od tri tjedna. U anketi su sudjelovali roditelji (oba i/ili jedan) od 47-ero djece. Sveukupno je 18 dječaka i 28 djevojčica sudjelovalo u istraživanju dok za jedno dijete spol nije poznat. Djeca su u dobi od 4 – 6 godina. Anketa se sastoji od dvije vrste pitanja: demografska i istraživačka. Demografskim se pitanjima htjelo upoznati stupanj obrazovanja i ekonomski status roditelja. Istraživačka pitanja fokusirala su se na stav i inicijativu slobodnih aktivnosti. Također, htjelo se ustanoviti postoji li korelacija između pojedinih pitanja/odgovora. Kao zadnje pitanje htjelo se saznati smatraju li roditelji da je slobodna aktivnost važna ili ne te ih se zamolilo da pobliže objasne svoj odgovor. Podaci prikupljeni u ovom istraživanju deskriptivno su obrađeni. Koristeći program Microsoft Word i Excel izračunate su frekvencije i postotak pojedinih odgovora na postavljeno pitanje. Dobiveni rezultati prikazani su grafički i tablično.

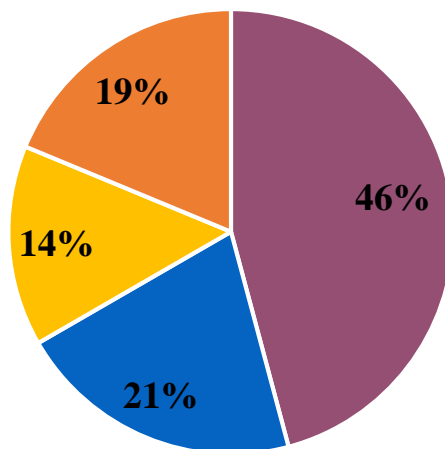
8. REZULTATI I RASPRAVA ISTRAŽIVANJA

Grafikon 1. Raspodjela izvora organizacije slobodnih aktivnosti djece

Iz grafikona br. 1 može se zaključiti da se roditelji više oslanjaju na različite odgojno obrazovne ustanove kada je u pitanju organiziranje slobodnih aktivnosti njihove djece (50%). Te organizacije uključuju: radionice gradskih knjižnica, glazbene i likovne radionice, škole stranih jezika, te razne sportske škole. Najveći postotak roditelja, njih 33%, izjasnilo se da kombiniraju organiziranje aktivnosti koje su sami organizirali i aktivnosti organizirane od strane različitih odgojno obrazovnih ustanova. Najmanji postotak, njih 17%, samostalno organizira aktivnosti – odlasci u park, kazališta, kina.

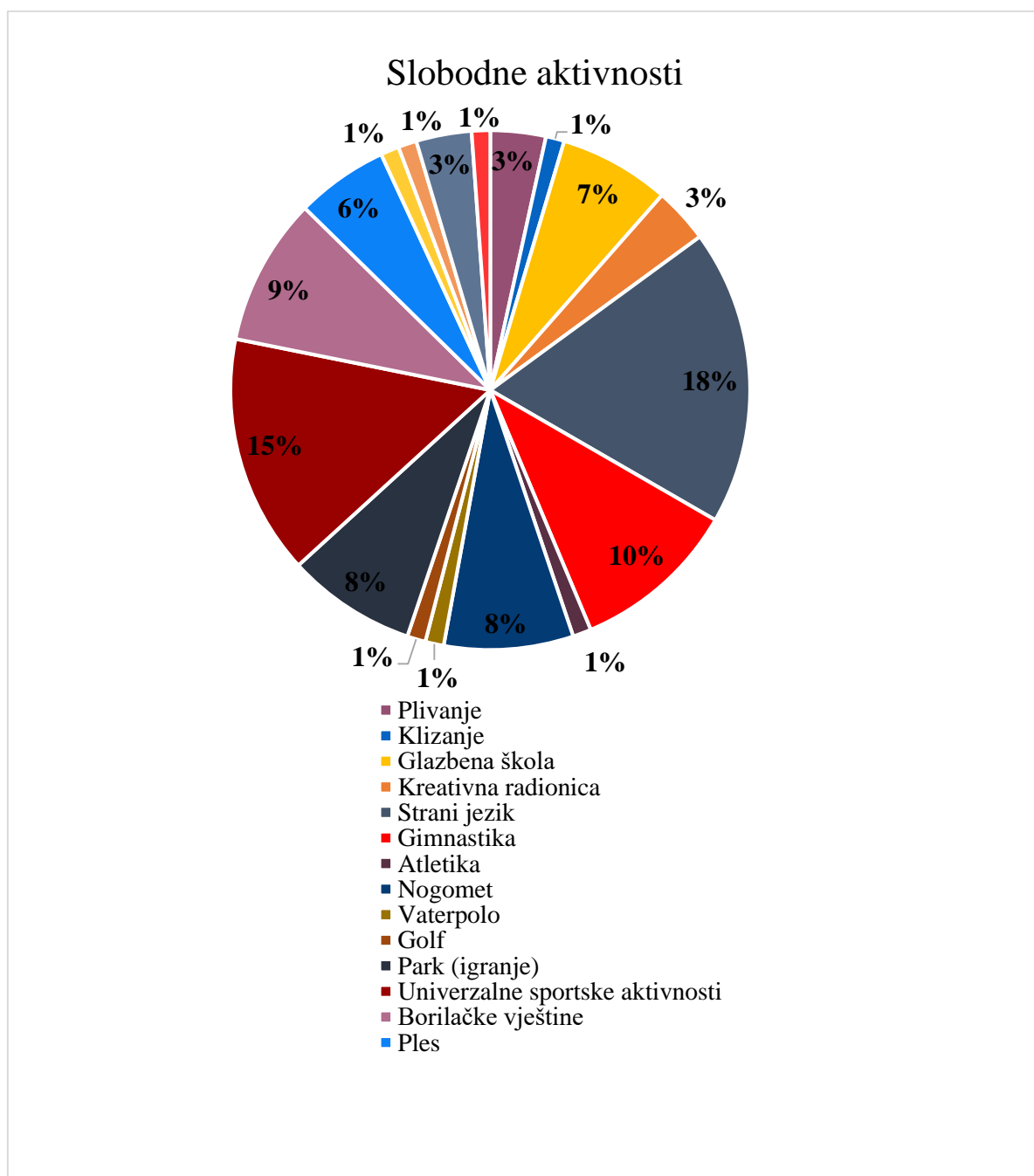
Inicijativa aktivnosti

- Dijete je samo pokazalo interes i odabralo aktivnost
- Dijete je samo pokazalo interes, a roditelji su odabrali aktivnost
- Roditelji su dijete potaknuli na aktivnost, a dijete je aktivnost izabralo
- Roditelji su dijete potaknuli na aktivnost i odabrali su aktivnost

Grafikon 2. Raspodjela različitih inicijativa aktivnosti

Grafikon 2. pokazuje da kod inicijative na bavljenje slobodnom aktivnosti dvoje roditelja nije odgovorilo dok su troje zaokružili dva ponuđena odgovora. Prema priloženom grafikonu, najveći je postotak one djece koja su samoinicijativno izrazila interes da se bave aktivnošću. Najmanji postotak odnosi se na aktivnosti u slučaju kada su roditelji potaknuli dijete na aktivnost, a dijete je samo izabralo kojom će se aktivnosti baviti. Razlika od svega 2% uočljiva je u situacijama gdje su roditelji bili ti koji su odabrali aktivnost djeteta bez obzira je li ono samo odabralo ili su ga oni na to potaknuli.

Grafikon 3. Slobodne aktivnosti

Zadnji grafikon 3. prikazuje raznolikost aktivnosti kojima se djeca bave. Najviše djece ide na sportove (56%) i strane jezike (18%), te u tim skupinama nema značajne razlike u spolu djeteta koje pohađa te aktivnosti. Ostale slobodne aktivnosti uključuju odlazak u park (sedmero djece), zbor (jedno dijete), glazbenu školu (šestero djece), logičku radionicu (jedno dijete) te kreativnu radionicu (troje djece). Troje djece nije uključeno u slobodne aktivnosti.

Ispod prikazana Tablica 1. prikazuje raspodjelu različitih izvora inicijative aktivnosti kod djece prema prosječnoj razini obrazovanja roditelja. U ovoj tablici nisu uključeni oni koji na pitanje nisu odgovorili te oni koji su odgovorili zaokruživanjem više od jednog odgovora (N = 42). Prosječna razina obrazovanja roditelja odnosi se na prosječnu razinu obrazovanja roditeljskog para svakog djeteta ili razinu obrazovanja roditelja čiji su podaci navedeni u slučaju samohranih roditelja, te onih koji u anketi nisu naveli podatke o obrazovanju drugog roditelja. U anketi je ponuđeno šest razina obrazovanja: nezavršeno osnovno obrazovanje, završeno osnovno obrazovanje, završeno srednjoškolsko obrazovanje, završen preddiplomski stručni ili sveučilišni studij, završen diplomski stručni ili sveučilišni studij i završen poslijediplomski studij. Među ispunjenim upitnicima nije bilo roditelja sa stupnjem obrazovanja manjim od treće razine („završeno srednjoškolsko obrazovanje“). U tablici su navedeni i međustupnjevi koji se javljaju nakon izračunavanja prosječne razine obrazovanja roditeljskih parova.

Iz Tablice 1. može se vidjeti da je najviše roditelja odgovorilo kako su njihova djeca sama pokazala interes i sama odabrala aktivnost kojom se bave. Najviše roditelja u toj skupini visoko je obrazovano (peti stupanj – „završen diplomski studij“) iako su među njima prisutne i sve ostale razine obrazovanja. To vodi do zaključka da razina obrazovanja nužno nije direktan indikator dječje inicijative i samostalnosti odabira, iako visoko obrazovanje roditelja pokazuje određenu povezanost s dječjom inicijativom i samostalnim odabirom slobodnih aktivnosti. Sljedeća kategorija odnosi se na djecu koja su sama pokazala inicijativu dok su njihovi roditelji odabrali aktivnost. S tom kategorijom identificiralo se desetero roditelja koji su većinom (njih čak osmero) također visoko obrazovani (između četvrtog i šestog stupnja obrazovanja, dakle fakultetski obrazovani). Iz ovoga se može uočiti vezu između visoke razine obrazovanja roditelja i samostalne inicijative od strane djece. Isti se uzorak može primijetiti i u sljedeće dvije kategorije, iako su te dvije kategorije puno manje zastupljene od prethodne dvije (svega jedanaest ispitanika identificiralo se sa tim kategorijama). Može se uočiti kako je broj onih čija su djeca sama pokazala interes za aktivnošću (trideset i jedan ispitanik) znatno veći od broja onih čija djeca nisu samostalno pokazala interes, već umjesto kojih su roditelji potaknuli aktivnost (svega jedanaest ispitanika). Broj visoko obrazovanih (fakultetski obrazovanih) roditelja čija djeca su samostalno pokazala interes za aktivnošću (dvadeset i šest ispitanika) znatno je veći od broja roditelja koji su svoju djecu potaknuli na aktivnost (osam ispitanika). Isti princip vrijedi i za niže obrazovane roditelje koji su također prisutni u sve četiri kategorije, iako ih se znatno više poistovjetilo sa prve dvije kategorije.

To dovodi do zaključka da većina djece ima tendenciju samostalnog pokazivanja interesa za slobodne aktivnosti i samostalnog odabira aktivnosti (dvadeset i sedam naspram petnaest). Konačno, može se vidjeti kako većina roditelja spada među visoko obrazovane (fakultetski obrazovane) što vodi do zaključka kako uzorak nije dovoljno raznolik po pitanju stupnja obrazovanja roditelja, te kako se stoga ne može praviti konkretna usporedba i razlika između odabira slobodnih aktivnosti djece roditelja s višim i s nižim stupnjem obrazovanja. Za takvu usporedbu potreban je veći i raznolikiji uzorak.

Tablica 1. Odabir slobodnih aktivnosti prema prosječnoj razini obrazovanja roditelja

Obrazovanje (prosječna razina obrazovanja oba roditelja)	Dijete je samo pokazalo interes i odabralo aktivnost	Dijete je samo pokazalo interes, a roditelji su odabrali aktivnost	Roditelji su dijete potaknuli na aktivnost, a dijete je aktivnost izabralo	Roditelji su dijete potaknuli na aktivnost i odabrali su aktivnost
3	4	1	0	1
3.5	2	0	1	0
4	3	0	0	0
4.5	0	1	0	0
5	7	3	3	2
5.5	3	4	2	1
6	2	1	0	1
Ukupno	21	10	6	5

*U prvoj koloni brojke prikazuju prosječnu razinu obrazovanja roditelja te se odnose na 1 - nezavršeno osnovno obrazovanje, 2 - završeno osnovno obrazovanje, 3 - završeno srednjoškolsko obrazovanje, 4 - završen preddiplomski stručni ili sveučilišni studij, 5 - završen diplomski stručni ili sveučilišni studij, 6 - završen poslijediplomski studij. Ostale kolone prikazuju tko je potaknuo a tko je odabrao aktivnost.

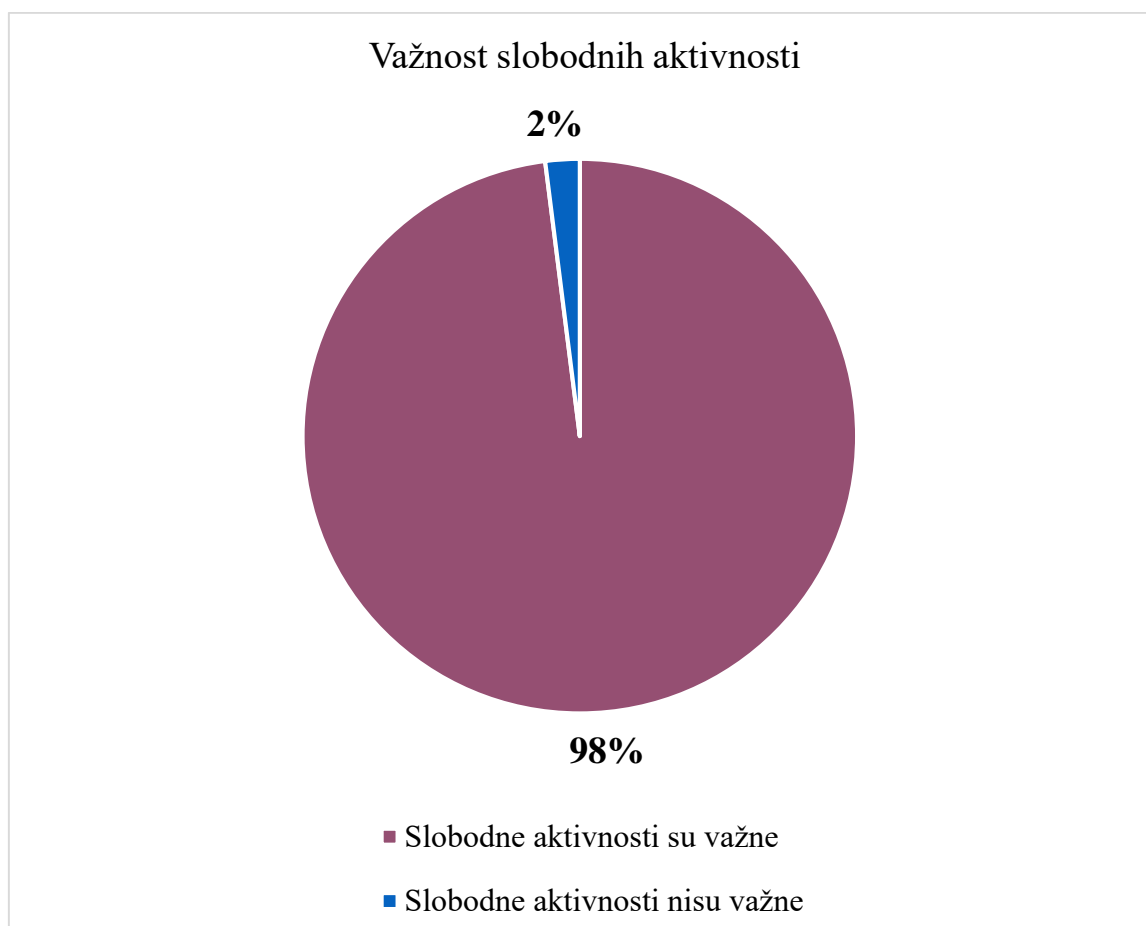
Nadalje, donja prikazana Tablica 2. prikazuje raspodjelu različitih vrsta organizacija aktivnosti kod djece prema procijenjenim ukupnim primanjima oba roditelja. U ovoj tablici nisu uključeni oni koji na pitanje nisu odgovorili te oni koji su dali podatke o primanjima samo o jednom roditelju, jer tada nije bilo moguće odrediti prosječna primanja roditeljskog para, tj. kućanstva, te je stoga četrdeset ukupan broj ispitanika uzet u obzir. Procijenjena ukupna

primanja oba roditelja odnose se na procijenjena ukupna primanja roditeljskog para svakog djeteta ili na prosječna primanja jednog roditelja u slučaju samohranih roditelja. S obzirom da se ponuđene kategorije primanja izražene u rangovima, procjene su rađene od aritmetičke sredine svake kategorije primanja roditelja ili od minimalne/maksimalne vrijednosti u prvoj i zadnjoj kategoriji. U anketi je ponuđeno pet razina primanja od „manje od 3000 kn“ do „više od 9000 kn“ koje su potom svedene na kategorije prikazane u tablici.

Iz Tablice 2. može se vidjeti da najveći broj roditelja prepušta organiziranje slobodnih aktivnosti svoje djece vanjskim organizacijama (njih devetnaestero) dok ih najmanje slobodne aktivnosti svoje djece preuzima samostalno (njih osam). Kada se pogledaju svi izvori organizacije slobodnih aktivnosti djece vidi se da trideset i dvoje ispitanika uključuje odgojno obrazovne ustanove u organiziranje slobodnih aktivnosti svoje djece (svi oni koji navode isključivo odgojno obrazovnu ustanovu, te svi oni koji navode oboje kao izvor organizacije). Većina roditelja spada u dvije najviše kategorije primanja, u sve tri skupine. To vodi do zaključka kako ekonomski status roditelja nije direktno vezan za izvor organizacije slobodnih aktivnosti djece i kako iz toga proizlazi da uzorak nije dovoljno raznolik po pitanju ekonomskog statusa roditelja te da se stoga ne može praviti konkretna usporedba i razlika između organizacije slobodnih aktivnosti djece roditelje s višim i s nižim ekonomskim statusom. Za takvu usporedbu potreban je veći i raznolikiji uzorak.

Tablica 2. Organizacija slobodnih aktivnosti prema prosječnom ekonomskom statusu roditelja

Ekonomski status (procjena ukupnih primanja oba roditelja)	Sami	Odgojno obrazovna ustanova	Oboje
< 5999 kn	1	0	0
6000 - 9999 kn	0	0	2
10000 - 14000 kn	4	6	2
> 14000 kn	3	13	9
Ukupno	8	19	13

Grafikon 4. Važnost slobodnih aktivnosti

Od 47 ispitanih, samo dvoje roditelja smatra da slobodna aktivnost nije važna. Ostali se slažu da one „pogoduju motoričkom, socijalnom i psihofizičkom razvoju, cjelokupnom zdravlju, usvajanju novih vještina, razvijanju percepcije, učenju poštivanja pravila, stvaranju prijateljstva, komunikaciji i suradnji, sudjelovanju u timskom radu, razvijanju samostalnosti i samopouzdanja, preuzimanju odgovornosti za sebe i svoja djela; da djetetu treba omogućiti da ispituje svoje granice, dopustiti mu da se igra ali ne forsirati ga“. Roditelji koji su odgovorili negativno na to pitanje kao razlog navode da „aktivnost nije nužna potreba za dijete. Ako pokaže interes naravno da ga treba u tome podržati, ali ako ne, da ga ne treba forsirati. Tijekom školovanja imat će ih i previše. Predškolska djeca bi trebala imati dovoljno vremena za igranje i druženje s najbližima“.

Slične rezultate, ali na manjem uzorku ispitanika, dobila je i autorica Per (2017) koja je u svome istraživanju došla do zaključka kako 90% ispitanika smatra da bi se u sportske aktivnosti djeca trebala uključiti u dobi od 4 do 5 godina. Čak 86% izjasnilo se kako je njihovo dijete uključeno u neku slobodnu aktivnost izvan vrtića. Najviše je zastupljen ples (56%), strani jezik (36%), te sport (36%). Od ispitanih roditelja njih 57% smatra da uključivanje djeteta u neku slobodnu aktivnost pospješuje njegov cjelokupni razvoj. Velika većina smatra kako su upravo oni ti koji imaju najveći utjecaj na odabir slobodne aktivnosti za svoje dijete, 86%, dok 56% smatra kako sama djeca imaju najveći utjecaj na odabir slobodne aktivnosti. Samo troje roditelja se izjasnilo da su financije razlog što njihovo dijete ne pohađa aktivnost. Autorica Bokulić (2017) u svom istraživanju došla je do zaključka da većina djece ispitanih roditelja (73%) samostalno odabire kako će provesti svoje slobodno vrijeme te u njemu provode minimalno dva sata tjedno. Rezultati također pokazuju kako 82% roditelja smatra da njihova djeca kvalitetno provode svoje vrijeme. Istraživanje autorice Rak (2016) usmjereno na stavove roditelja o tjelesnoj aktivnosti djece predškolske dobi u slobodno vrijeme navodi kako 65% djece pokazuje interes za sport te je isti postotak djece tjelesno aktivan više od 60 minuta dnevno. S tvrdnjom kako nema potrebe da se djeca mlađa od 7 godina bave sportom ne slaže se 85% roditelja. Više od 40% roditelja je upisalo djecu na sport po vlastitom izboru. Autorice Bosnar i Turkalj svojim su istraživanjem došle su do zaključka kako ne postoji razlika roditeljske potpore u ekipnom i individualnom sportu (košarka, nogomet, taekwondo), uzrok tome može biti status sporta, socijalna klima koja je u ovim trima sportovima vrlo slična.

9. ZAKLJUČAK

Sve veći pritisak društva, suvremeni načini života, a i sam svijet zahtijevaju perfekcionizam u određenim aspektima života. Ravnoteža u životu u obitelji i izvan nje je neophodna. Broj slobodnih aktivnosti ovisi o dobi djeteta, njegovim talentima, ali i emocionalnoj, fizičkoj i intelektualnoj zrelosti, željama i obiteljskim prilikama.

Bitno je da roditelji imaju na umu kako dobar odabir aktivnosti bitno utječe na tjelesni, intelektualni, sociološki i emocionalni razvoj. Rezultati ovog istraživanja pokazali su da se ispitani roditelji, kada je u pitanju organiziranje slobodnih aktivnosti njihove djece (njih 50%), više oslanjaju na različite odgojno obrazovne ustanove.

Kada se ispitaio odabir slobodnih aktivnosti, najveći je postotak one djece koja su samoinicijativno izrazila interes da se bave aktivnošću. Najmanji postotak odnosi na aktivnosti u slučaju kada su roditelji potaknuli dijete na aktivnost, a dijete je samo izabralo kojom će se aktivnošću baviti. Od slobodnih aktivnosti najzastupljeniji su sportovi i strani jezici bez obzira na spol djeteta.

Prilikom usporedbe različitih izvora inicijative aktivnosti kod djece s prosječnom razinom obrazovanja roditelja pokazalo se da većina djece ima tendenciju samostalnog pokazivanja interesa za slobodne aktivnosti te samostalnog odabira aktivnosti.

Zadnja usporedba različitih vrsta organizacije aktivnosti kod djece s procijenjenim ukupnim primanjima oba roditelja pokazuje da većina roditelja spada u dvije najviše kategorije primanja, u sve tri skupine. To vodi do zaključka kako se ipak najviše roditelja odlučuje za slobodne aktivnosti organizirane od strane odgojno obrazovnih institucija i kako su u mogućnosti izdvajati dio svojih primanja za zadovoljenje potreba djeteta.

Prosječno, djeca provedu 3.65 sati tjedno baveći se slobodnom aktivnošću.

Rezultati istraživanja generalno su potvrdili pretpostavku da su roditelji bez obzira na stupanj obrazovanja i ekonomski status potpora djeci prilikom odabira i uključivanja u slobodne aktivnosti. Roditelji su svjesni važnosti slobodnih aktivnosti za cjelokupan razvoj djeteta, fizički i psihički. Upravo zbog toga potiču djecu da budu u okruženju koje im to nudi. Za dijete je dobro i poželjno da ima barem jednu aktivnost kroz koju ono sebe ostvaruje. Vrijeme provedeno bavljenjem nekom aktivnošću pokazuje da roditelji shvaćaju nužnost slobodnog vremena i odmora. Najbolji uvjeti za rast, razvoj i ispunjavanje potencijala svakog djeteta su

poštovanje i iskreni interes za ono što dijete radi, omogućavanje da se razvija u svojem ritmu, te podrška i ljubav, a ne pritisak.

LITERATURA

- Bačkonja, K. (2018). *Djeca i slobodne aktivnosti - koliko je previše?* Preuzeto sa: <http://ordinacija.vecernji.hr/budi-sretan/sretno-dijete/djeca-i-slobodne-aktivnosti-koliko-je-previse/>, 04.12.2019.
- Baureis, H. & Wagenmann, C. (2015). *Djeca bolje uče uz kineziologiju*. Split: Harfa d.o.o.
- Berc, G., & Kokorić, S. B. (2012). *Slobodno vrijeme obitelji kao čimbenik obiteljske kohezivnosti i zadovoljstva obiteljskim životom*. *Kriminologija i socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju* (str. 15. – 27.) Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko – rehabilitacijski fakultet
- Bosnar, K. & Turkalj, I. (2011). *Roditeljska potpora dječacima u individualnim i ekipnim sportovima*. U V. Matijević (Ur.), 6. Kongres fiep-a Europe „*Tjelesna i zdravstvena kultura u 21. stoljeću – kompetencije učenika*“ (str. 82 – 88). Zagreb: Hrvatski kineziološki savez
- Bokulić, I. (2017). *Tjelesno vježbanje i slobodno vrijeme djece predškolske dobi (Završni rad)*. Preuzeto sa: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:941994>, 27.1.2020.
- Čudina-Obradović, M., & Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Glavaš, J. (2011). *Djeca i slobodno vrijeme*. Preuzeto sa: http://www.nzjz-split.hr/images/MENTALNO/CLANCI/djeca_i_slobodno_vrijeme.pdf, 17.11.2019.
- Iveković, I. (2017). *Razlike u stavovima odgojitelja i roditelja o igri i tjelesnim aktivnostima djece od 0. do 4. godine*. U I. Hicela (Ur.), *Školski vjesnik : časopis za pedagogijsku teoriju i praksu* (str. 270. – 286.) Split: Filozofski fakultet
- Lacković-Grgin, K. (2011). *Doživljaj i praksa roditeljstva u različitim životnim razdobljima*. *Proizvodnja znanja u društvu znanja: izazovi i dileme*. U A. Brajša-Žganec (Ur.), *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja* (str. 1063. – 1083.) Zagreb: Društvena istraživanja
- Ljubetić, M. (2007). *Biti kompetentan roditelj*. Zagreb: Mali profesor.
- Ljubetić, M. (2012). *Nosi li dobre roditelje roda?!*. Zagreb: Profil.

Mladinov, V. (2019). *Kako s djetetom odabrati slobodne aktivnosti*. Preuzeto sa: <https://porestina.info/kako-s-djetetom-odabrati-slobodne-aktivnosti/>, 29.11.2019.

Kralj, D. (2012). *Primjeren izbor slobodnih aktivnosti za dijete*. Preuzeto sa: <https://www.poliklinika-djeca.hr/aktualno teme/izbor-slobodnih-aktivnosti-za-dijete/>, 26.12.2019.

Findak, V. (1999). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga.

Per, H. (2016). *Aktivnosti djece u izvanvrtičkom kontekstu (Završni rad)*. Preuzeto sa: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:198706>, 27.1.2020.

Plazonić Fabian, A. (2007). *Dječje slobodne aktivnosti*. Preuzeto sa: http://www.skole.hr/podsjecamo?news_hk=5870&news_id=638, 01.12.2019

Pernar, M. (2010). *Roditeljstvo*. Glasilo Hrvatskoga liječničkog zbora – Podružnica Rijeka i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. U S. Ostojić (Ur), *Medicina Fluminensis* (str. 255. – 260.) Rijeka: Hrvatski liječnički zbor, Podružnica Rijeka

Rak, T. (2016). *Stavovi roditelja o tjelesnoj aktivnosti djece predškolske dobi u slobodno vrijeme (Diplomski rad)*. Preuzeto sa: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:198706>, 27.1.2020.

Rosić, V. (2005). *Slobodno vrijeme — slobodne aktivnosti*, Rijeka: Žagar

Sedlar, A. & Boneta, Ž. (2012). *Obiteljsko slobodno vrijeme*. U M. Kunstek (Ur), *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima* (str. 14. – 15.) Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak

PRILOZI

ANKETNI UPITNIK

Poštovani roditelji,

ova anketa provodi se u svrhu pisanja diplomskog rada na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom „Roditeljska podrška slobodnim aktivnostima djece predškolske dobi“ te će se njeni podaci koristiti isključivo u znanstvene svrhe.

Hvala Vam unaprijed na rješavanju ove kratke ankete.

Demografska pitanja:

1. Spol djeteta

- Muško
- Žensko
- Drugo
- Ne želim odgovoriti

2. Dob djeteta

_____ god.

3. Stupanj obrazovanja roditelja (samo roditelja koji ispunjava upitnik) *HKO (Hrvatski kvalifikacijski okvir) i/ili ISCED*

Roditelj 1:

- Nezavršeno osnovno obrazovanje.
- Završeno osnovno obrazovanje.
- Završeno srednjoškolsko obrazovanje.
- Završen preddiplomski stručni ili sveučilišni studij.
- Završen diplomski stručni ili sveučilišni studij.
- Završen poslijediplomski studij.
- Ne znam/Ne želim odgovoriti

Roditelj 2:

- Nezavršeno osnovno obrazovanje.
- Završeno osnovno obrazovanje.
- Završeno srednjoškolsko obrazovanje.
- Završen preddiplomski stručni ili sveučilišni studij.
- Završen diplomski stručni ili sveučilišni studij.
- Završen poslijediplomski studij.
- Ne znam/Ne želim odgovoriti

4. Ekonomski status roditelja

Roditelj 1:

- Manje od 3,000 kn
- 3,000 do 5,000 kn
- 5,000 do 7,000 kn
- 7,000 do 9,000 kn
- Više od 9,000 kn
- Ne znam/Ne želim odgovoriti

Roditelj 2:

- Manje od 3,000 kn
- 3,000 do 5,000 kn
- 5,000 do 7,000 kn
- 7,000 do 9,000 kn
- Više od 9,000 kn
- Ne znam/Ne želim odgovoriti

Istraživačka pitanja:

1. Bavi li se Vaše dijete nekom slobodnom aktivnošću van vrtića?

- Da
- Ne
- Ne znam/Ne želim odgovoriti

2. Ako da, kojom se slobodnom aktivnošću Vaše dijete bavi?

3. Je li ta aktivnost organizirana od strane neke odgojno obrazovne ustanove (škola, vrtić, grupa ili radionica, i sl.) ili Vas samih? (Moguće zaokružiti više odgovora)

- Ja/Mi sami organiziramo aktivnost svojeg djeteta (npr. odlasci u park i sl.)
- Aktivnost mojeg djeteta je organizirana od strane neke vanjske organizacije (škola, vrtić, grupa ili radionica, i sl.)
- Ne znam/Ne želim odgovoriti.

4. Ako je aktivnost organizirana od strane neke odgojno obrazovne ustanove, o kakvoj se organizaciji radi (npr. škola, vrtić, grupa ili radionica, i sl.)

5. Je li Vaše dijete samoinicijativno pokazalo interes za aktivnošću ili ste Vi dijete potaknuli?
- Dijete je samo izrazilo interes da se želi baviti određenom aktivnošću (npr. ovom aktivnošću kojom se sada bavi)
 - Dijete je samo izrazilo interes da se želi baviti nekom aktivnošću, ali ja/mi smo odabrali aktivnost.
 - Ja/mi kao roditelj/-i smo dijete potaknuli da se počne baviti nekom aktivnošću, a dijete je samo izabralo aktivnost.
 - Ja/mi kao roditelj/-i smo dijete potaknuli da se počne baviti nekom aktivnošću i odabrali smo aktivnost kojom će se dijete baviti.
 - Ne znam/Ne želim odgovoriti.

6. Koliko slobodnog vremena u tjednu Vaše dijete provodi baveći se tim aktivnostima (u satima)?

7. Smatrate li da je slobodna aktivnost važna?

- Da.
- Ne.
- Ne znam/Ne želim odgovoriti

8. Možete li, molim Vas, potkrijepiti Vaš odgovor na 7. pitanje. Zašto smatrate da je slobodna aktivnost (ne)važna za Vaše dijete?

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, Lea Šlibar, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam jedini autor diplomskog rada pod naslovom „Roditeljska podrška slobodnim aktivnostima djece predškolske dobi“ te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.